

Socialförvaltningen
Annicka Pantzar
Medicinskt ansvarig sjuksköterska

Riktlinjer och rutiner vid dödsfall

Allmänt

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 1 § omfattar lagen även omhändertagande av avlidna. Detta innebär att Ekerö kommun har ansvar att ta hand om de personer som avlider i äldreomsorgens särskilda boendeformer. Ekerö kommun har ansvar för transport och förvaring av avliden, ansvaret upphör först när kroppen överlämnats till de anhöriga/närstående eller till begravningsentreprenör för bisättning och begravning.

Avtal transport och förvaring

Ekerö kommun har from 1 januari 2023 avtal med Ignis AB angående transport av avliden och avtal med Karolinska universitetssjukhuset, Universitetslaboratoriet angående förvaring av avliden vid bårhuset Karolinska sjukhuset, Solna.

Ekerö kommuns blankett

Beställning av bårtransport (**bilaga 6:1**)

- Blanketten ska fyllas i av sjuksköterskan + bårtransportföretaget, blanketten förvaras i omvårdnadsjournalen.

Ekerö kommuns blankett

INFORMATION TILL TRANSPORTÖR- BÅRHUSREMISS (**bilaga 6:2**)

- Blanketten ska alltid fyllas i samt medfölja den avlidne, kopia sätts in i omvårdnadsjournalen

Ekerö kommuns blankett

”Meddelande från ansvarig läkare till tjänstgörande sjuksköterska vid förväntat dödsfall i särskilt boende för äldre” (**bilaga 6:2:1**)

- Blanketten ska fyllas i och originalet ska sparas i omvårdnadsjournalen

Ekerö kommuns blankett

Uppföljningsblankett av bårtransport (**bilaga 6:3**)

- **Endast** vid avvikelse i samband med bårtransport, sänd kopia till MAS och lägg originalet i omvårdnadsjournalen

Vid dödsfall

Sjuksköterskans ansvar

- Då blanketten ”Förväntat dödsfall” (bilaga 6:2:1) **ej finns förifylld**, ansvarar sjuksköterskan för att tjänstgörande läkare kontaktas via telefon för fastställande att

döden inträtt. Det är upp till tjänstgörande läkare att besluta om besök på boendet ska göras eller inte samt om den yttre undersökningen kan genomföras av sjuksköterskan, alternativt att läkaren besöker boendet och själv och genomför den yttre undersökningen.

- Om blankett "Förväntat dödsfall" (6:2:1) **finns ifylld** och inga konstigheter föreligger ansvarar sjuksköterska för att dokumentera de sedvanliga tecknen på att döden inträffat, samt fyller i elektronisk blankett dödsfall i Capio Legevisittens säboportal/Rapportering av dödsfall. Detta innebär inte att sjuksköterskan tar över själva ansvaret för att konstatera dödsfallet, vilket alltid ligger hos läkare. Capio Legevisittens säkerställer sedan att ordinarie läkare utfärdar dödsbevis och dödsorsaksintyg.
- Om sjuksköterskan bedömer det finns skäl att läkare behövs på plats (ex. för att sjuksköterskan önskar det eller att anhöriga önskar träffa läkare), så kontaktar sjuksköterskan tjänstgörande läkare på Capio Legevisittens SÄBO.
- Patient på korttidsplats handlägges på samma sätt som ovan, dvs sjuksköterskan ringer till tjänstgörande läkare om blanketten "Förväntat dödsfall" **ej finns ifylld** men behöver ej göra detta om blanketten **finns förifylld** och inga konstigheter kring dödsfallet föreligger. De sedvanliga tecknen på att döden inträffat dokumenteras i journal samt sjuksköterskan fyller i den elektroniska blanketten gällande dödsfallet i Capio Legevisittens säboportal/Rapportering av dödsfall.
- Förvissas sig om att närstående är informerade om dödsfallet och att efterlevande visas respekt, hänsyn och omtanke.
- Dokumentation av dödsfallet i omvårdnadsjournalen.
- Ansvarar för själva omhändertagandet av den avlidne (ex sluta ögon, sätta in tandprotes, tvätta kroppen om det behövs, ta bort eventuella sonder, katetrar, infusionsnålar, kläd den avlidna, sätta på identitetsband). Omhändertagandet sker i samråd med anhöriga.
- Ansvarar för att beställa transport och fylla i blankett "*Beställning av transport*" (bilaga 6:1) och anvisa till det bårhus (Karolinska Sjukhuset Solna) med vilka Ekerö kommun har avtal med. Om pacemaker ska tas bort eller om obduktion är aktuell ska bårhustransporten AISAB kontaktas 08-123 120 80 istället för Ignis AB.
- Att transport av avliden inte sker förrän alla formaliteter är klara och de anhöriga tagit farväl.

Läkarens ansvar

- Innan dödsfallet, om boende bedöms ha kort tid kvar att leva kan ansvarig läkare förifylla i blanketten; *Meddelande från läkaren till tjänstgörande sjuksköterska vid förväntat dödsfall i särskilt boende för äldre*" (bil. 6:2:1). När denne blankett finns

förfylld *kan* sjuksköterskan genomföra den yttre undersökningen av den avlidne utan att läkaren behöver komma till platsen.

- Att besluta om obduktion, borttagande av pacemaker eller implantat. Blankett INFORMATION TILL TRANSPORTÖR (bil. 6:2) ska *alltid* fyllas i. Om läkaren har förfylld blankett från ansvarig läkare avseende "Förväntat dödsfall" (bil. 6:2:1) kan blanketten "INFORMATION TILL TRANSPORTÖR" (bil. 6:2) fyllas i av sjuksköterska på delegation av leg. ansvarig läkare.
- Den läkare som blir kontaktad när boende avlidit har ansvar att bedöma om det är nödvändigt att besöka boendet för att fastställa att döden inträtt utifrån de bakgrundsfakta som lämnas av sjuksköterskan.
- Det är ansvarig läkarorganisation, Capio Legevisittens ansvar att utfärda dödsbevis och intyg om dödsorsaken.
- Att tillsammans med sjuksköterskan besluta om vem som ska kontakta anhöriga vid behov.

Verksamhetschef/ Enhetschefens ansvar

- Att det finns lokala rutiner/ arbetsordning vid omhändertagande av avliden och berörd personal har kunskaper om dessa.
- Att berörd personal är informerade om gällande riktlinjer och rutiner vid dödsfall.

Rutiner vid dödsfall i särskilt boende för äldre

Den avlidne ska behandlas med respekt, värdighet och med hänsyn till hur olika kulturer/ religioner ser på döden och kroppen efter döden.

Ett förväntat dödsfall är när en patient och/ eller anhöriga haft brytpunktsamtal med ansvarig läkare. Palliativa mediciner är insatta. Eventuellt är läkemedel utsatta och boende, personal, sjuksköterska och anhöriga är införstådda med att patientens förväntade livslängd är kort.

När en vårdtagare har avlidit ska sjuksköterskan kontakta tjänstgörande läkare om blanketten "*förväntat dödsfall*" **ej finns ifylld**. Om läkare väljer att komma till boenden för att genomföra yttre undersökningen ska tjänstgörande sjuksköterska finnas med i samband med att läkare fastställer döden.

Om blankett "*Förväntat dödsfall*" **finns förfylld** av ansvarig läkare och inga konstigheter föreligger räcker det med att sjuksköterskan fyller i blankett i SÄBOPORTALEN "*Rapportering av dödsfall*".

Sjuksköterskan beställer bårtransport och ansvarar för att blanketten för beställningen fylls i (bil. 6:1). Finns beslut om obduktion eller borttagande av pacemaker eller annat explosivt

material ska bårtransportföretag AISAB kontaktas, i annat fall skall alltid bårtransportföretaget Ignis AB kontaktas.

Förutsättningen för att en avliden kan flyttas är att läkaren har fastställt att döden har inträffat. Tjänstgörande läkaren skall fylla i avsedd blankett till transportören "INFORMATION TILL TRANSPORTÖR-BÅRHUSREMISS" (bil. 6:2). Denne blankett kan även fyllas i av tjänstgörande sjuksköterska på delegation av ansvarig läkare då blankett; *Förväntat dödsfall* finns förifylld, eller att sjuksköterska kontaktar läkare i samband med dödsfall och överenskommer med läkare att sjuksköterskan *kan* genomföra den yttre undersökningen av den avlidne och fylla i blankett (bil. 6:2).

Anhöriga/ närstående ska ges möjlighet att besöka den avlidne och vidta de arrangemang de önskar. I de fall anhöriga ej kan nås inom rimlig tid och den avlidne ej kan förvaras på ett tillfredställande sätt ska transport ske till bårhus, trots att anhöriga/ närstående ej har besökt den avlidne.

Avvikelse i samband med hämtning av avliden

Fyll i; Uppföljningsblankett av bårtransporter av avlidna vid Kullen, Ekgården och Söderströmmsgården (bilaga 6:3). Sänd kopia till MAS.

Lokala instruktioner ska finnas på enheten angående omhändertagande av avliden, samt hur förfarandet av den avlidnes egendom ska ske.

Se nedan från Vårdgivarguiden- Omhändertagande av avliden

<https://vardgivarguiden.se/globalassets/administration/patientadministration/patientnara-rutiner/omhandertagande-av-avliden/avlidna---handbok-for-omhandertagande-a4.pdf>

Stöd till närstående- När någon avlidit

<https://vardgivarguiden.se/globalassets/administration/patientadministration/patientnara-rutiner/omhandertagande-av-avliden/nar-nagon-avlidit.pdf>